

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési árak:
A kiadónálban átveve:
Egész évre . . . 6 frt — kr.
Negyedévre . . . 1 50 »
Helyben na. noz. ártalán:
Egész évre . . . 8 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 frt — kr.
Videkre postán szállítás:
Egész évre . . . 10 frt — kr.
Negyedévre . . . 2 50 »

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apacza-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 k.

NAGYVÁRAD, márczius 1.

A reformok minisztere.

A napokban a kultusz-budget tárgyalása kezdetén általánosságban rámutattunk már közoktatásunk két nagy hibájára, hogy nem elég magyar és hogy kellő eredményt nem tud felmutatni.

Azóta már a miniszter is beszélt. Kifejtette újból programját, a melyet szerinte jogtalanság követelni, minthogy egy ízben közölte már megválasztatása alkalmával. Hát akkor ugyan minek is nekünk ez a másfélmillió parlament?! . . .

A miniszter beszédje után most már mi is szabadabban mozoghatunk s ítéletet mondhatunk a miniszter terveiről.

Wlassics újonnan kifejtett programja csak úgy *hemzseg a reformoktól*. Nincsen megelégedve semmivel. Reformálni akar mindent.

Ez a reformálási vágy egy idő óta úgy látszik mánia a kultuszminiszteri széken!

Reformálni akarja legelőször is a *felsőbb oktatást*. Akinek csak halavány fogalma van az egyetemi oktatásról, az tudja, hogy az ottani állapotok tűrhetetlenek. Mikor egy-egy tanárhoz beiratkozott 100—120 tanuló közül 5—6 hallgatja az előadásokat, akkor ezeknek a viszonyoknak tarthatatlan voltát felesleges bizonyítani.

Igen, de ennek oka nem abban van, a miben a miniszter keresi, hogy t. i. a felsőbb oktatás törvényhozásilag szabályozva nincsen; hanem abban, hogy a városi élet nagyon drága, s az egyetemi hallgatót egzisztenciájának biztosítása el-

vonja a tanulmányaitól. Hitünk szerint e bajon sokat lehetne segíteni internátusok felállításával, segély és ösztöndíjak folyósításával. Jó panacea kétségkívül e bajra a nem régen megnyílt *»mensa akademica«*. Nem tudjuk mennyit fog e célra évenként fordítani a kormány, de erős meggyőződésünk, hogy sokkal helyesebben járna el, ha erre a célra fordítaná azt a költségvetésbe felvett 16,000 forintot is, amelyet évenként a felsőbb és középiskolai tanárjelöltek utaztatására szokott költeni.

Az egyetemi oktatással kapcsolatban *reformálni szándékszik Wlassics a papnevelést* is. Ki akarja azt venni a semináriumok szűk falai közül és az egyetemekre terelni; oly formán, hogy Budapesten az egyetemmel kapcsolatban r. kath., gör. kath. és görög keleti szerb szeminárium, Kolozsvárott pedig egyesült protestáns és gör. kel. román szeminárium állítsassék fel. Erre nézve csak az a megjegyzésünk, hogy a papképzés az egyházak legszorosabb értelemben vett magánügye, a melyhez a kultuszminiszternek semmi köze.

A középiskolákkal sincsen megelégedve. Nem ok nélkül! Mi sem vagyunk. Ebben megegyezünk; csak az eredményes oktatás módszerének megválasztásánál ágazik el utunk.

Mig Csáky és Eötvös a klasszikai és reál kettős megszüntetésével az egységes középiskola mellett foglaltak állást, addig Wlassicsnak egészen speciális új eszméje van. Ő *egységes jogositású középiskolát* akar, amelyeknek az volna a céljuk, hogy mindegyikben más-más szakot tanítsanak, mint főtárgyat s hogy így ki ki

hajlamai szerint képeztesse ki magát abban a szakmában, a melyre legtöbb tehetséget érzett magában.

Mondanunk sem kell, hogy ilyen reformtervvel csak olyan ember léphet elő, akinek a középiskoláról fogalma sincsen. A középiskolai oktatásnak a célja általános műveltséget adni, a szakkiképeztest megadni a felsőbb iskolák hivatása.

Az egységes középiskolának mi is barátjai vagyunk, ellenben az egységes jogositású középiskolát veszedelmes kísérletezéseknek tartjuk, amelyek nagyon megbosszulnák magukat nemzetünk közművelődésén, pedig ma is nagy szükségét érezzük a képzett embereknek.

Valójában pedig a dolog úgy áll, hogy a mai dualisztikus rendszer mellett is szép eredményt lehetne elérni, s a baj oka nem annyira a rendszerben keresendő, mint abban, hogy nincsenek kellő és jó tanerőink, tankönyveink és hogy közoktatási tantervünk sokat markol, keveset fog.

Népoktatásunk legfőbb hibája Wlassics miniszter szerint abban van, hogy »nincsen jó magyar olvasó-könyvünk« és azért egy *»magyar tudományos kézikönyv«* készíttetését helyezi kilátásba.

No ha elemi oktatásunknak csak ez a baja akkor nincsen semmi baj.

Mi azonban nem ebben látjuk a bajt. Hanem a rendetlen iskoláztatásban, az iskolák kellő létszámának hiányában, a hivatástalan éhes tanítói seregben, főleg pedig a vallásos családi nevelés hiányában.

És itt elkezde bakafántoskodni a kultuszminiszter, azt állítván, hogy a családi nevelés vallástalan voltának oka a római

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZAJA.

Finis.

Írta: WALTON RÓBERT.

Récsai Récsy György ott állott a szobája nagy, arany szélű tükre előtt, frakban, hófehér mellényben s fehér nyakkendője szárnyait igazgatta ideges nyugtalansággal, pedig olyan jól állott már az a szegény nyakkendő. Csupa szokásból babrálgatott rajta, pedig ha hiba lett volna a nyakkendőn, alig ha vette volna észre mert gondolatai most messze kalandoztak . . . Ismét fáj a melle, erős, fájó szurást érzett s olyan fáradtan lélekezett . . .

Világos, nagy, pazar kényelemmel berendezett szobájában olyan nehéz volt az illatos levegő, szinte párállott a nyers, erősszagú parfüm-öktől.

Ez a magos, kissé megtört, férfias szép világi azután félreállott a tükörtől, kinyitotta az ablakot, s hosszasan nézett ki azon. Zimankos, nedves, ködös az idő, enyhe szél fujdogáll; korán fog tavaszodni. Csak február vége van még, az utolsó élete-bál a kopott Redontban, már hó sines a fedeleken.

Récsy György beteszi az ablakot s gondolkodik. Elmenjen-e, vagy maradjon itthon? Utolsó bál az idei farsangon . . . Mit szól majd

a kir. tanácsosné, — ez a szép, büszke asszony, a ki csupa tűz, csupa szenvedély, csupa asszony, — ha a megígért négyest nem táncolja vele? — De vajjon nem fog-e megártani ez a nedves, csunya idő? Aztán az a nagy meleg fenn a teremben, a felvert por, a melyik úgy fojt, úgy tikkaszt! . . .

Nem megy el a bálba, hiszen úgy sem szereti aszt az asszonyt . . . Miért is menne el? De megígérte! Ah, ígéret! — Nem megy el, — fáj a melle, és fáj is, csudarul nyilalik. — Hm, ha ismét vér jönne?! . . .

Bizony, épen úgy érzi magát, mint a mikor legelőször jött a tüdejéből vér, épen az a nyomás a mellén, épen olyan lázasán ver az ütere is . . . Bah; — nem lesz baj, mindent meggyógyít a nyár . . . Valami különös fény villant meg a szemében, a mikor a nyárra gondolt, a napsugaras, meleg nyárra . . . Majd, majd a nyáron . . .

Vetközni kezdett, levetette a frakját; aztán csengetett. Az inas jött be csendesesen ügyelve.

— Eredj a doktorhoz, mond, hogy sürgősen kéretem, nagyon rosszul érzem magam. — Vesd meg az ágyat, a ruhákat rakd el. — Aztán egy levelet is viszel a nagyságos asszony-nak; ügyelj hogy ne lásson meg a tanácsos. Értettél?

Elővette a vizit kártya dobozt, kivett belőle egyet s kúsza vonásokkal írta reá:

— Bocsáson meg, — nem mehetek el ma

a Redontba, rosszul vagyok egy kicsikét, Mulasson jól. Csókolja kis kacsóit örök híve — /.

* * *

Lefeküdt a puha, fehér ágyba, nagyon fáradtnak érezte magát s olyan jól esett elnyújtózkodnia a meleg ágyban. Csendesesen feküdt s mintha könnyebben volt a lélekzete is.

Elgondolkozott, hosszan, csendesesen, nyugodtan fekvé az ágyban. Eszébe jutott a múlt s újra élte egész fiatalságát. Látta magát, mint virgoney, fürge gyermek, a ki örvendve a vakatiónak, sietve siet haza, a faluba, szülőházába, édesanyja s apja körébe, a kik a virágos, szép nagy verendán várják az ő egyetlen reménységüket . . . Bsupa öröm, verőfény az a kor-szak, gond, bánat, messze tőle, boldog gyermekkorát élte . . . Aztán a mint nőtt, a mint az egyetemre került, meghalt a drága jó anya, s nem sokára az öreg apa is, — milyen nagy volt az ő fájdalma, azt hitte ő sem éli túl. . . De vigasztalódott csakhamar, a élet gyönyörei, a fiatalság könnyű vére nála is megtette a hatást. Nagy vagyont örökölt, egyedül állott: körtüfögták a barátok . . . Itt kezdődött az az élet, a melyet mostanáig folytatott. Hosszú tíz éven keresztül . . . Belemért a zuhogó élet-örömeikbe, a fékevesztett orgiákba . . . Nem volt az egyetemi városban hírhedtebb gavalér, mint ő. — Gazdag volt, szép volt, ügyes volt, imádták a nők, férfiak, vezére lett az arany

kath. papságban keresendő. Ugy látszik ezt a gorombáskodást Fehérvárytól tanulta, aki viszont a katonák vallási közönyösségének okát találja a r. k. papságban. Így hát a szabadelvű miniszterek szerint a vallástalanságnak okai nem az a negyedszázados átkos irány a mely megmetelyezett nálunk mindent, nem a polgári házasság és felekezettlenség, nem a Pesch Jenő és hitehagyott kath. papokból felcsapott tanárok, hanem a vallástalanság okai maguk a vallás hirdetői — a kath. papok. Ez azután a logika!

Van még a kultuszminiszternek egy reformja: *»a tanfelügyelői szakvizsgák» behozatala.* Ez annyiban tér el a többitől, hogy legalább nem helytelen. És ideje is már, hogy ne csak a tanítóktól, számszerű fogalmazó gyakornokoktól és fizetésmentes közigazgatási gyakornokoktól kivánjanak qualificációt, hanem — a főispánoktól és tanfelügyelőkől is.

A kath. *autonomiáról* egész beszédében egy árva szót sem szól a miniszter. Mit is szólhatna? Hiszen ebben a dologban eljárása teljesen menthetetlen. Amit tenni ígért, nem tette meg. S azért most úgy tesz, mint a strucz-madár, amelyről azt beszélük, hogy mikor üldözi elől már nem tud menekülni, levágja a fejét a homokba és hallgat.

* *

Láthatjuk ezekből a részletekből, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszterünk csupa reformokból áll. Minden zsebe szinig van reformokkal, a melyekkel agyon akarja boldogítani közoktatásunkat és hazánkat.

Csak az az egy a vigasztaló, hogy ezek legtöbbször nem lesz semmi éppen úgy mint a kath. autonomiából, — nem tesszük ki esztelen kísérletezéseknek közművelődésünket.

Valóban itt volna már az ideje közoktatásunk vezetését szakavatott, biztos kezekre bízni. Mert csak így leszünk képesek Nyugat civilizációjával lépést tartani, a mi ránk nézve életkérdés.

○

Az ugodi mandátum.

Az ugodi kerületben megindította már a kormánypárt teljes erővel a választási harcot, mert bizonyos, hogy Pongrácz Anzelm báró mandátumát meg fogják semmisíteni. Három kormánypárti jelöltet is emlegetnek, u. m. Hugonai Béla drt, ki már egyszer a zirczi kerületben is próbált szerencsét, Andrássy Gyula grófot, s Bernrieder János nagybirtokost, Széll Kálmán vejét. Legvalószínűbb, hogy ez utóbbi mellett foglalt állást a hivatalos kormánypárt. De nem tétlen az ellenzék sem, az is fel fogja venni a harcot és pedig a győzelem igen valószínű reményével, ha ugyan nem tesznek Nyitrát, vagy Stomfát Ugodból is. A néppárt jelöltje ismét Orbán János, a híres népszónok, lesz ki a mult választásnál is csak néhány szavattal maradt kisebbségben.

Ausztria és Németország harca a német hegemoniáért.

(1859–1866.)

Friedjung ily című műve, mely nemrégiben jelent meg a német könyvpiacon, a benne foglalt történelmi reminiscenciák miatt megérdemli, hogy vele röviden foglalkozunk. A német szerző, mint az érdekesebb szakművek írói általában nagyon belemegedett a tárgyába, minélfogva kissé egyoldalúvá lett és műve hiányai kikerülték a figyelmét. Senkisémit vitathatja el, hogy a két rokon állam között a hegemonia elnyerése végett vívott harcnak nagy politikai jelentősége volt és döntő befolyással bírt nevezett államok sorsának további alakulására, bizonyos továbbá, hogy e harc volt a nyitánya a habsburg-monarchia ujászulésának, mely a 67-iki kiegyezéssel nyert befejezést, de mégis hiba volt a történetíró részéről, kizárólag az ausztriai németek szempontjából megítélni a dolgokat és oda következtetni, hogy ezeknek végőrája ütött, midőn a német hegemoniát kezükből kicsavarták.

Ausztria politikája a XV. századtól kezdve feltartóztatlanul a Kelet felé irányul és létfeltétele többé nem a németektől függ, mint inkább azon politikai és geográfiai kényszerűségtől, hogy a Duna völgyében és annak mellék-

folyói mentén kell egy hatalmas birodalmat szerveznie és ennek kisebb szomszédai felett vezérszerepét gyakorolnia. Sem Ausztria, sem Magyarország sohasem volt olyan hatalmas és nem élvezett olyan tekintélyt, mint midőn a »dunai állam« eszméjét ápolgatta. Elég Mátyás és Savoyai Jenő korára utalnunk, míg ellenben mikor Ausztria a német szellem hagyományát követte s a germanizáció és a római császárság érdekében küzdött, ugyanekkor európai tekintése mindég alászállott.

Ezeket a szempontokat a német szerző mellőzte, innen van aztán, hogy a két állam viszáljának igazi okait hamis világításban látja és Ausztria balsikereit egyedül a Bismarck zenijéből eredőnek tünteti fel. Az ő szeme csak Németországon és Schlezvig-Holsteinon csüng, a magyar politikai áramlatokat csak pár oldalon érinti. Holott ha a kiegyezés 1859 után létrejön, akkorra bizonyára elmarad a schlezvig-holsteini expedíció és akkor nem megy bele Ausztria elszigetelten a porosz háborúba. De mert Ausztria a magyarok ellen bosszu politikát folytatott a krími háborúban is a tétlen néző szerepére volt utalva és ezzel okot adott III. Napoleonnak arra, hogy az 1866-iki háborút megelőző porosz-olasz tárgyalások alatt olyan kétértelmű magatartást kövessen.

A német író egy eddig ismeretlen dolgot is felevenit művében, t. i. Napoleon-nak és Nigra olasz követnek egymással folytatott beszélgetését, melynek folyamán Napoleon Vencze megszerzésének módjául a porosz szövetséget ajánlotta: »Csak így juthattok ti Vencze birtokába és ebből Franciaországnak is az az előnye lesz, hogy a két hatalom egymással összekocczan. Én aztán — mondá Napoleon arra az oldalra állhatok, a melyik Franciaországnak előnyösebb lesz. Ha 100,000 katonát küldök a Rajna vidékére, én diktálom a békét a két államnak.« A francia császárszámítását azonban a ravasz Bismarck kitalálta és épen ez indította őt arra, hogy a königréti győzelmet ki ne aknázza és megelégedjék Vencze átadásával.

Sokszor hangoztatták már azt az állítást, hogy az 1866-iki háborút Ausztria idézte elő korai mozgósítási rendeleteivel, erre nézve a német munka szerzője nem sok felvilágosítást nyújt. Mindössze annyit mond, hogy gróf

ifjuságnak . . . Viszonya volt a legragyogóbb primadonnákkal, a leghíresebb szép asszonyokkal, a legkaczerább leányokkal s bolondította az egyszerű, naiv, hiszékeny polgárlányokat. . . Neki mindegy volt, nemesebb érzelmeket nem keltett fel benne egyszem, csak gyönyörködött fényökben, hazudta szerelmét, büszke volt diadalára s elég alá való volt dicsekedni azokkal. . . Tíz hosszú éven át. . . Kegyeceze volt az asszonyoknak, ideálja az iskolás bakfistól kezdve a nagyleányokig mindeniknek, irigylet vezére a fiatalságnak s réme a férjeknek. . . És ő élvezte ezt a hatalmat, ezt a nimbuszt. . . Nem gondolt semmire, legkevésbé a jövőre. Élte világát, uralkodott a női szíveken s parancsolt a férfiaknak. . . Így röpült az idő rémitő gyorsasággal, így vette észre, hogy gyöngül már szervezete, a sok vigás, mámor megboszulja magát. Egy kissé visszavonult, — de késő volt. Köhögni kezdett, — először csendesen, aztán erősebben, — végre vér is jött tüdőjéből. — Element Afrikába; ott volt két évig s fogékony lelkét bü bájos varázsa ejtette a Kelet pompája, fantasztikus élete. . . El-el nézte azokat a keleti szokásokat, el-elhallgatta azt az egyszerű, csendes, altató dalokat, — s meg ígérték őt a kelet tipikus szépségei. Egészen beéltte magát ebbe az életbe, nem is akart visszajönni soha. . . Aztán hazahozta a honvágy, csendes ember lett belőle, kifáradtak idegei már, nyugalom után vágyódott. . . De

újra fellépett a betegség, újra köhögni kezdett s jól tudta ő azt, hogy ez már a halál. . . Alig harmincz éves és meghalni. . . Hiszen ő még nem is élt, mert az nem volt élet, és meg kell halni. . . Élmi, élni. — küzdéssel, fáradsággal, mikor verejtékes homlokkal szerzi meg az ember a mindennapi kenyeret, — de a mely kenyér édes, jóleső, mert a magunk szorgalma szerezte. . . Küzdeni eszméért, lelkesedni szépért, jóért, — oh, hogy ő már ezt nem teheti, mert itt a halál. . . Pedig érzí, hogy most tudna igazán most tudna dolgozni, igazán küzdeni a nemesért, a szépért. . . A nőben nem a gyönyörök forrását keresné, hanem az eszményt, az ideális nőt a minőnek Isten teremte őt. . . De késő, már vége van. . . Oh, hogy ő hamarabb nem jutott erre a meggyőződésre, — milyen igazán betöltötte volna rendeltetését, — s most boldog családi körben, szerető nő, kisded gyermekei körében volna, élne hazájának, családjának, halál rebegeve az örök Istennek. . .

Most pedig itt fekszik haldokolva, mert ő tudja jól, hogy ez már a halál. . . Köhögés fogta el s egy kis vérszínánk is ott piroslott a zsebkendőn. Megijedt. Félt, hogy több is jön. Jött is. . .

Megérkezett az orvos, Récsy György jó barátja. Csillapító szereket rendelt, aztán odaült a beteg ágya mellé s hosszasan elnézte azt a sápadt, lázasan léleklő, haldokló férfit. . .

Ő is a bálba készült, frakkban volt, ugyisietett ide, a mikor meghalotta a bajt. . .

És ott ült melette csendesen és segített a mindinkább gyengülő betegnek, a mikor köhögési rohamok meglepték.

Éjjel felé mind rosszabbul lett: rohamosan gyengült, a köhögés mind erősebb és gyakoribb volt. Egy óra felé egy nagyon erős roham megfúlasztotta Récsy Györgyöt. . .

* * *

Az orvos felment a bálba, épen a harmadik négyest járták a párok. Csevegés, nevetés, vig kedv olvadt bele a zene akkordjaiba s a fényes teremben valami vékony átlátszó finom ködfelhő szőtt a felszálló por.

A szép tanácsosnénak egész udvara volt a szegletben a déli növények és plüsse karosszékek között. Vigan voltak, nagyon mulattatták a szép asszonyt.

Az orvos egyenesen arra felé tartott. A mint meglátták azonnal kérdezősködni kezdtek Récsy felől, mert az egész Redout tudta már, hogy beteg.

Olyan hidegen, de valami csipős szárkázmussal modta az orvos.

— Most jövök tőle; már jobban van, ezelőtt egy órával megölte egy erős köhögési roham. . .

Mensdorff környezetében rettenetes fejtelenség és tájékozatlanság uralkodott abban a kérdésben, hogy lesz-e háború, vagy sem. S midőn gr. Mensdorfftól valaki egyenesen azt kérdezte, hogy miért fogadta el a külügyminiszerséget, erre így válaszolt: »Mit akarnak tőlem az emberek, hisz én nem értettem a politikához semmit, én lovassági tábornok voltam, nekem azt parancsolták, hogy a külügyminiszeri széket foglaljam el s így akárhogy esett is, de tűnőm kellett, hogy egy tapasztalt diplomatát rendeljenek az oldalomra, ki azonban a teljes felelősséget nem vállalta magára, mert ehhez nem volt bátorsága«.

Ilyen körülmények között igazán csodálatos, hogy Friedjung is félig-meddig azok pártján áll, a kik gróf Eszterházyt teszik felelőssé az elhamarkodott lépésekért és intézkedésekért, melyek 1866 áprill. havában elrendeltettek. Ez époly homlokegyenest ellenkezik a kézzel fogható tényekkel, mint mikor 1859-iki olasz hadjárat összes ódiumát gróf Gyula tábornok nagy nyakába akarják zudítani, ámbe van igazolva, hogy éppen ez a szerencsétlen hadvezér volt az, a ki leginkább felhívta a döntő körök figyelmét arra, hogy ez a hadjárat katonailag abszolút nincs előkészítve.

Ebben a kérdésben nincs helye tehát annak, hogy fátvált vessünk olyan dolgokra, melyek döntő tényezők voltak a 1866-iki válságban, a helyett, hogy bevallanók az igazságot és a történeti tényeket, hogy t. i. a porosz háborút szövetségesek nélkül, rosszul fegyverzett gyalogsággal s egyszerre két felé is frontot csinálva, szóval elhamarkodva kezdték meg. Azonkívül ezt az ugyszólván testvérháborút el is lehetett volna kerülni és a politikai és katonai okok is a mellett szóltak, hogy el kell kerülni. Az idejében való kiegyezés Magyarországgal, az olaszok kívánságainak méltánylása és a német szövetségi jognak okosabb magyarázata lehetővé tette volna a vérengző hadjárat megakadályozását. És akkor a német hegemonia kérdése bár nem oly rohamos gyorsasággal, de legalább békés uton nyert volna elintéztet Poroszország javára.

Biharvármegye közügyei.

Közigazgatási bizottság ülése.

Március 1.

Biharvármegye közigazgatási bizottsága tegnap d. e. 10 órakor tartotta rendes havi ülését.

Dr. Beöthy László főispán elnökle alatt jelen voltak:

Szunyogh Péter alispán, Papp János főjegyző, Király Viktor h. t. ügyész, Hraniczky Károly h. árvászeki elnök, dr. Popovits György t. főorvos, Sipos Orbán kir. tanfelügyelő, Papp Miklós p. ü. igazgató, dr. Buljovszky József kir. ügyész, Gyurkovits Kornél főmérnök, id. Gálbory Sámuel, Balázsházy Bertalan, Ertsey Géza, Hegyessy Márton, id. Markovits Károly, Örléy Kálmán, Radnai Farkas, Szabó József, Szász Ágoston, Torma Lajos, valamint alispáni előadókként: Lovassy Andor tb. főjegyző, Keszthelyi Zoltán és Baranyi Andor.

Az alispán jelentése.

szerint a lefolyt február hóban volt 8 tiszta, 10 felleges, 6 havas és 4 esős nap. A hőmérsék maximumát 22-én + 21 cels° érte el. Az átlagos hő + 4,5 cels° volt.

Uralkodó kórként a légzési és emésztési bajok fordultak elő.

A közegészségügyi állapot kedvezőbb volt mint januárban, ugyanis a hivatalos orvosok 3456 beteget gyógykezelték és így 127-el kevesebb, mint januárban.

A heveny fertőző kórok közül:

1. A ronsoló toroklob 3 járás 5 községében fordult elő járványosan; beteg volt 13, gyógyult 4, ápolás alatt van 9.

2. A kanyaró 2 járás 2 községében fordult elő, beteg volt 4, gyógyult 3, ápolás alatt maradt 1.

3. Vörheny 4 járás 7 községében fordult elő, beteg volt 64, gyógyult 47, elhalt 6, ápolás alatt maradt 11.

4. Hasi hagymáz 2 járás 4 községében fordult elő járványosan, beteg volt 11 s ezek ápolás alatt maradtak.

5. Hökhurut egy községben fordult elő, megbetegedett 21, gyógyult 3, elhalt 4, ápolás alatt maradt 8.

Orvosrendőri bonczolás megejtetett 1 öngyilkos, 1 hirtelen meghalt és egy talált hullán.

Törvényszéki bonczolás 9 esetben eszközöltetett.

A kir. ügyész jelentése.

szerint a nagyváradai ügyészség fogházában február hónapban le volt tartóztatva 361 férfi és 52 nő. A hónap végén letartóztatva maradt 265 férfi és 31 nő.

A rab kórházban ápolatott 26, gyógyult 9, a hó végén ápolás alatt maradt 17, halálozás nem történt.

A munka keresmény 84 frt 14 kr volt.

A pénzügyigazgató jelentése.

szerint január hóban befolyt:

Egyenes adó címén . . .	36.670 frt 68 ¹ / ₂ kr.
Hadmentességi díj címén . . .	1.111 frt 97 kr.
Jogilleték és díjak . . .	55.275 frt 38 kr.
Fogyasztási és italadó . . .	141.855 frt 09 kr.
Bélyeg jövedék címén . . .	26.222 frt 03 kr.
Dohányjövédék címén . . .	92.920 frt 25 kr.

Ideiglenes házadó mentesség februári hónapban 24 esetben eszközöltetett.

Miniszeri leiratok.

Ezután a jelenték'elenőbb s miniszeri leiratokat olvasták fel, melyek a reájok vonatkozó határozati javaslatokkal együtt egyhangulag elfogadtattak.

Folyó ügyek.

Végül az egyes előadók a folyó ügyekre vonatkozólag tették meg határozati javaslatukat melyek egyhangulag elfogadtattak.

Ezzel az ülés véget ért.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Március 2. A megyei hivatalos orvosok értekezlete d. e. fél 10 órakor.
 2. Sebes-Körös társulat közgyűlése d. u. 3 órakor.
 4. Közigazgatási ülés a városházán, d. u. 3 órakor.
 10. Németh Sándor sajtópöre dr. Péchy Károly ellen.
 11. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.
 14. A bihari nemzeti kaszinó közgyűlése d. u. 4 órakor.
 17. Katonai lövész Nagyváradon.
 19. Megyeiülés, d. e. 9 órakor.
 Aprilis 1-3. A fősorozás Nagyváradon.

* A bibornok utazása. Dr. Schlauch Lőrincz bibornok-püspök ur ö Eminenciájára tegnap reggel a gyorsvonattal Budapestre utazott. A bibornokot Mayér Antal püsp. könyvtárnok kísérte.

* Ebéd Radnay Farkas kanonoknál. Radnay Farkas kanonok vasárnap nagy farsangi ebédet adott lakásán, melyre városunk előkelőségei közül a következők voltak hivatalosak: dr. Beöthy László főispán, Szunyogh Péter alispán, Papp János megyei főjegyző, Czifra Gerő megyei főpénztárnok, Király Viktor megyei főügyész, Papp Miklós pénzügyigazgató, Nogáll János nagyprepost, Zajnay János, Széchenyi Jenő. Palotay László kanonokok. Az előkelő vendégek a késő délutáni órákig maradtak együtt.

* Az új táblai bíró. A nagyváradai kir. tábla új bírója: Bócz Géza március hó 1-én

foglalta el állását a nagyváradai táblánál. Gyula távozása alkalmából tisztelői és barátai bucsu bankettet rendeztek tiszteletére, a melyen a város intelligenciája nagy számmal volt jelen.

* Millenniumi ajándék a megyei tisztviselőknek. Biharvármegye deczemberi közgyűlésén a törvényhatóság elhatározta, hogy a vármegye tisztviselőinek, segédkezelő és szolgaszemélyzetének a millenniumi esztendő háromszorosán számítja a nyugdíj-igényét. A belügyminiszer értesíti a vármegyét, hogy azt látja, miszerint a nyugdíjalap megbírja a két évi különbözetet s ezért a közgyűlés határozatát jóváhagyta.

* Épül a város. Báró Königswarter Hermann szántói nagybirtokos, mint értesülünk, Nagyváradon fényes palotát szándékozik építtetni. Megvásárolta ugyanis a Korona-utcai Komlóssy-féle házat és telket, a mely tudvaivölge átnyulik a József-utczába. Az ingatlant 18,050 frtért vásárolta meg b. Königswarter s a mostani régi épület helyére nagy palotát emeltet. Hir szerint egy új utcát is nyit egyuttal a dűsgazdag főúr, a mely által a mostani József-sikátort megnyitja. Ez annál fontosabb, mivel az új törvényszéki palota hátulsó részében a járásbírószék lesz elhelyezve, a melyet Korona-utczáról hamarabb meg lehet közelíteni.

* A rabbinus érdemkeresztje. Hosszu vita volt február 26-án Ungmegye törvényhatósági bizottságának közgyűlésén Löw Lázár ungvári rabbinak koronás arany érdemkeresztel történt kintüntetése miatt. Turcinszky Tivadar bizottsági tag kényes helyzetbe hozta az elnöklő Török József gróf főispánt, a mikor megkérdezte, vajjon az ő fölterjesztésére történt-e az ungvári rabbi kintüntetése, mert nyomond, a megye szégyenének tartja, hogy olyan embert tüntetnek ki, a ki egy szót sem tud magyarul és a kinek semmiféle jó tulajdonságát sem ismeri. Löw rabbi hihedtlett lett, a mikor a szent korona képében beragasztatta a keresztet, talán ez az érdeme? Erős éljenezés tört ki az interpelláló szavai után. Kende Péter alispán kijelentette, hogy a megye nem terjesztette föl a rabbit kintüntetésre; néhány megyei kitünőséget fölterjesztett, de azokat mellőzték; Löw Lázárról nem is tudja, hogy ki ajánlotta. A főispán is nyilatkozott a kintüntetésről. Elmondta, hogy ő sem ajánlotta a rabbit, de mikor felülről kérdést intéztek hozzá Löw Lázár személyéről, azt válaszolta, hogy róla snmmi rosszat sem tud. Kéri a közgyűlést, térjen a gyűlöletes ügyön át napirendre, a mi meg is történt.

* Temetés. Vasárnap délután temették el nagy részvét mellett az élte javában elhunyt Tauszik Ferenc királyi törvényszéki aljegyzőt. A temetésen az elhunyt számos ismerőse és jó barátja volt jelen. A diszes ravatalt szebbnél-szebb koszorúk borították. A gyászszertartást Nemeskény Andor plébános végezte. A temetést Germán Károly temetkezési vállalata rendezte a szokott pontossággal.

* Vendéglő a Safrád-ház helyén. A Safrád-ház helyének a kérdése, ugy látszik, még sok vitát fog kelteni. A Sztarill Ferenc által készített színház-terv keresztülvitele esetén a Safrád-ház helye részben a színház, részben a Bémer-tér kibővítésére szolgálna. Egy Adolf tegnap egy beadványt intézett Nagyvárad városához, a melyben vendéglőt, sör- és kávéházat kér a Safrád-ház helyére építtetni. Beadványa három módozatot ajánl. Fizeti a városnak a Safrád-ház értékének, 50,000 frtnak 5% kamatát, 2500 frtot, és ő épít 30,000 frt költséggel diszes helyiségeket, a melyet 25 évig használ, azután a város részére átbocsátja ingyen az épületet. — Ha azonban a város maga akar építtetni, ez esetben fizeti a ház értékének (50,000 frtnak) 5%-os kamatát, továbbá az építés összegének 7%-át, vagyis összesen

évi 5000 frt bért, 20 évi időtartamra. — Arra az esetre, ha Nagyváradi városa 60—70 ezer frt költséggel nagyobb szabású épületet emelne, hajlandó Egri 25 éven át a beépítés költségeinek $6\frac{1}{4}$ -át fizetni. Tizenöt év leteltével, ha utczanyitás, vagy más hasonló célból a területre szüksége lenne a városnak, 3 évi felmondás mellett bármikor kiköltözik. Egri Adolf az új helyiségeket nagy fényvel, villanvilágítással akarja berendezni.

*** Keresztény színház.** Nagy dolog, nehéz feladat ez akkor, midőn a világ a színház fogalmát már nemcsak hogy egészen elvilágosította, de egyúttal minden bűn, léhaság, és könnyelműség szabad tomboló helyének forgalmával azonosította. És mégis — újra kereszténynek kell tenni a színházat, mint mindent, a miben a keresztény emberiség élete lefolyik. A francia lángbuzgóság ebben is elüljáró, uttörő szerepet játszik. Abbé Jouin plebános »Nativité« című zenével, karénekekkel, előképekkel felszerelt s három részből álló dramatikus darabot szerzett urunk születésének történetéből és azt iskolás gyermekek, ifjú énekkar, az opera és egy versenyző énekkar tagjainak közreműködésével f. hó 11-én, Richard biboros püspöki jubileumának évfordulóján adta elő először a théâtre Corneilleben. A febr. 14-iki előadáson mgr. Clari nuntius is megjelent. A keresztény szindarab rendkívül tetszik Párisban s nagy hódítást teszen. A darab zenerészletei ezek: A zenekar boldogságai Francktól. A sal papok táncza Bizet-től. Tecum principium Saint-Saens-től, hir de frayeur Bachtól. Benedictus és le chant de Symphonie Beethoventől. Szózat a csillaghoz Schumanntól. Krisztus gyermeksege Berlioztól. József imája Méhultól. Karácsonyi és más zenekarra alkalmazott népies énekek Vivotól.

*** A tüzéség új ágyui.** Az utóbbi hetek eseményei, de különösen a krétai kérdés, elterelték a figyelmet a tüzéség új felszerelésétől is. A közös hadügyminisztérium azonban csaknem naponként tesz kísérleteket újabb ágyúkkal. A kísérletek Steinfeldén, a tüzéség lövői déjében mennek végbe. A legújabb kísérletek eredménye — mint értesültünk — az, hogy a hadsereg vezetősége kétkedik a gorstüzelő ágyúk használhatóságában. Kitűnt ugyanis az, hogy a töltények az egyetlen terepen való használatnál deformálódnak és ezáltal használhatatlanná válnak. Most tehát vagy módot kell találni a gyorstüzelő-ágyúk töltényeinek szállítására, vagy pedig egészen más mintájú ágyút kell szerkeszteni, melynek töltényei nem egysegűek vagy pedig nem deformálódhatnak.

*** Lemondott hitközségi elnök.** A gyulai r. kath. hitközségnek eddig Terényi Lajos orsz. képviselő volt a világi elnöke; az a Terényi Lajos, aki ismert interpellációjával kezdeményezője volt az Agliárdi munczius ügyében keletkezett heccheznek. Ez a férfi maga is belátta, hogy ilyen szereplés után nem maradhat meg a hitközség élén s beadta lemondását. A múlt héten tartott igazoló és alakuló ülésen azért volt olyan egyén, aki ismét Terényt ajánlotta a hitközség világi elnökévé, minekutána azonban a kegyur család képviselője gróf Wenckheim Géza önkormányzati szabályokban neki biztosított jogot, mely által az egyháztanács világi elnökségének tiszte az övé, magának tartotta fön, az egyháztanács ennél fogva világi elnököt nem választott. Aelnök újból Szénási József lett, ügyésznek ismét Dr. Follmann János, jegyzőnek Domokos János, könyvvezető-ellenőrnek Sékely Lajos, pénztárosnak ifj. Moldován István, gondnoknak Krizsán András választattak meg. A gondnoki tisztség jutott csupán új egyéneknek. A többiek ugyanis ezelőtt hasonló hivatalokat töltöttek be. Az iskolaszék tagjai a tisztviselőkön kívül: Szénási József, Dr. Mátyk János, Démusz József, Sal József, N. Szabados József, Lendvay Mátyás, Schröder Kornél, Schmidt József, Kukla Ferencz, Gécsi István, Cs. Demkó József, Stefanovits Péter, Hoffmann Alajos, Sal Sebestyén, Ád. Schriffert József. A gazdasági szakosztály tagjai ugyancsak a tisztviselőkön kívül: Szénási József elnök. Dr. Márky János, Démusz József, Sal József, N. Szabados József, Sal István, Lendvay Mátyás,

Cs. Demkó József, ifj. Góg Mihály, Szilágyi István, Schröder Kornél, K. Schriffert József, Szikes András, Geszner József. A számvizsgáló bizottság elnöke; Schmidt József; tagok: Sal József és Lendvay Mátyás; jegyző: Domokos János.

*** Halálozás.** A következő gyászjelentés küldetett be hozzánk: Özv. Felvinczi Istvánné született Fésüs Terézia, özv. Ferenczi Gedeonné született Fésüs Tini mint testvérek, Nagy József és neje Tóth Eszter, Nagy Mária és férje Balogh Mihály mint unokaöccse és unokahuga, ugyancsak számos rokonok nevében mély fájdalommal tudatják szeretett testvér nagynénét és rokon. özv. Stépán Józsefné, szül. Fésüs Juliánnak f. évi február 28-án reggel 8 órakor, életének 66-ik évében, hosszas szenvedés után történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak földi maradványai f. évi március 1-én d. u. 2 órakor fogtak Nagy-Körösz-utcai lakásáról az újárósi közös sírkertbe örök nyugalomra tételre. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai és barátjai tisztelettel meghívatnak. Nagyváradi, 1897 február. 21. Béke hamvaira!

*** A Felix-fürdő szépül.** Még alig olvadt el a hó, már is egészen tavaszi idő van. A fürdő szezon még csak hónapok multával köszönt be a pompás verőfény azonban kicsalja az embert a szabadba. A Felix-fürdőt gyakran felkeresik az ily összeverődött társaságok s kedélyesen eltöltik az időt a pompás fürdőhelyen. A bérlok már is készülnek, hogy minél jobban fogadassák a szezon beálltával a közönséget. A fürdő parkja igen sokat nyer szépségben. A fürdőkben is több átalakítást végeznek.

*** Másfelezer éves gyermekjátékok.** A rajna melletti Hessenben folytatott ásatások igen érdekes római leleteket hoztak napvilágra. Ép oly megható, mint idyllikus látványt nyújt a napokban kiásott kis gyermekszir, mely tele van gyermek játékszerekkel. A sirocska lakója egy tíz éves leánygyermek különböző finom poharoktól, melyek a kis halott előkelő származása mellett szólnak, egész sorát vitte magával a játszó szereknek. Ezek között vannak a mai gyermekekhez hasonló bűgök, továbbá kék és zöld üvegből való játék pénzke, egy ruczát ábrázoló agyagfigura és két kedves kis üvegálca, melyek nem nagyobbak a mi óraüvegeinknél.

*** Munkácsy betegsége.** A N. P. J. mai ssáma jelenti, hogy Munkácsy Mihály állapotában fontos javulás állott be. Felépülése, e lap szerint, már most bizonyos, de azért még két hónapig kell Eendenichben maradnia, mert feltétlen nyugalomra és pihenésre van szüksége. Felesége még mindig nem láthatta meg a beteg mestert, mert az orvosok attól tartanak, hogy ez a találkozás felzúgathatná páciensüket.

*** Apponyi és Szilágyi.** Az ó-korban két szónok volt különösen, a kik megfojtották volna egymást egy kanál vízben s ez a két elenséges szónok Demosthenes és Aishenes, kik mindent elkövettek, hogy egymást a demost (nép) előtt megkisebítsék. A szónoki verseny végre is Aischines leveretésével végződött, ki aztán népszerűségét elvesztve önkéntes száműzetésbe ment Rhodos szigetére. A magyar politikai életnek szint oly két ellentéte Apponyi és Szilágyi az előbbi a most már boldog férj az utóbbi pedig a házelnök — kik egymást sokáig a közjogi viták özönével mulattatták s ugyancsak vagdalták egymás fejéhez a hatalmas argumentumaikat. Legutolsó nagyobb szabású mérkőzésünk 1891-ben volt a közigazgatási vita után, a mikor ugyanis Apponyi Albert gróf Szilágyi Dezső felett négy egymásután mondott beszéddel győzedelmeskedett s pártjának akkor vitta ki a »Nemzeti párt« nevet. És most a sorskülönös játéka ismét ellentétbe hozta őket. Ugyanis a Magy. Tud. Akadémia márcz. 15-én nagy gyűlést tart, melyen egy dísztagot is választanak: a dísztagságra pedig éppen Apponyi és Szilágyi vannak kizárva. A művelt világ nagy érdeklődéssel várja a választás eredményét.

*** A Czion egylet kölcsöne.** A nagyváradi izr Czion egylet a közalapítványi alaphoz tartozik 26700 frttal. Ezen tartozásának kifizetésére s az iskolaépület helyreállítására az or-

szágos iskolai alaphoz 30,000 frt kölcsönt kért, évi 5% kamat mellett. A miniszter tegnap érkezett leiratában a kölcsön felvételét elvben megengedi. Kiköti azonban, hogy az egylet ingatlanai jelzálogilag bekebeleztesse s ezenkívül 8—10 vagyonos, biztosítékot nyújtó egyén közjegyzői kötelezettséget vállaljon s az erről szóló okmányt mutassa be; — végül, hogy a kölcsönből első sorban a 26,700 frt. tartozást törlesszék.

*** Tüzeset K.-Tarjánban.** A közeli Körös-Tarján községben, mint levelezőnk írja, ismét tűz volt. Leégett egy lakóház és ennek a mellék épülete. A tűz állítólag bosszúból eredő gyújtogatás folytán keletkezett. A tettest azonban még nem sikerült kinyomozni.

*** Az amerikai föllépési díjak** érdekes statisztikáját ujabbban a következő adatokkal bővítik ki a B. B. C. Geistenger Mari asszony kétszeri vendégszereplésével 120,000 dollárt, Possart 72,000 dollárt, a müncheni ensemble 57,000 dollárt és Barnay 36,000 dollárt szerzett. Amberg Gusztáv, a new-yorki német színház vállalkozó szellemű igazgatója, 596,000 dollárt fizetett ki igazgatósága ideje alatt idegen, főleg európai vendégszereplő művészeknek.

*** Eltűnt gyermek.** Vértesen még az elmúlt év decemberében eltűnt Feke Sándor 14 éves paraszt fiu s azóta semmi nyoma. A fiu középtermetű s fehér szepűs. Országosan körözik.

*** Verekedő legények.** Egy váradi-velencei korcsmában, tegnap nagy verekedést csapott három paraszt legény. Szerencsére közbelépett egy rendőr s megfékezte a verekedőket. Egy meglehetősen megsérült.

*** Olasz hangverseny.** Ma délután 5 órakor tartjs Luongo Francesco olasz Jammó daltársulat bucsu hangversenyét a »Fekete Sas« nagytermében, melyre igen sokan készülnek, mert a műsor igen érdekes. Felhívjuk reá olvasóink t. becses figyelmét.

*** Új üzlet.** Czillér Imre és társaságé alatt egy fényesen berendezett üzlet nyílt meg a Bémer tér sarkán Garaguj házban, hol mindennemű férfi divatcikket és rövid árúkat a legszebb kivitelben és nagy választékban kaphatók, miről elég biztosítékot nyújt a fentieknek több fővárosban való működése, miért is felhívjuk olvasóink figyelmét lapunk mai számában közzétett hirdetésére.

*** Kert-utczán Markovics Mór** parti-árú raktárában a csődtömegekből megvett árúkat, melyek már eddig is 50%-al olcsóbbak, mint bárhol, üzlet átalakítás miatt becsáron alól bármely árban árusíttatnak ki, mely ritka kedvező alkalomra a nagyérdemű közönség b. figyelmét felhívjuk.

EGYESÜLETEK.

A kerületi betegsegélyző pénztár közgyűlése. A nagyváradi kerületi betegsegélyző pénztár március hó 14-én, esetleg 21-én tartja rendes évi közgyűlését, a melyben az elmúlt év eredménye és munkásságáról számol be. A pénztár helyiségei azonban nem alkalmasak a nagyobb számmal összegyűlő tagok befogadására, miért is a pénztár elnöksége felkérte Nagyváradi város polgármesterét, hogy a közgyűlésre engedje át a városháza nagytermét.

Meghívó. A »Biharmegyei Nemzeti Kaszinó« 1897. évi március hó 14-ik napján d. u. 4 órakor az egylet helyiségében tartandó rendes évi közgyűlésére az egyleti tagok tisztelettel meghívatnak.

Tárgyai:

1. A választmány évi jelentése, — s azzal kapcsolatos, — esetleg önálló indítványok tárgyalása.

2. A tisztviselői karnak 3. évre leendő megválasztása.

3. A hivatalból kilépett 8. választmánytag helyére újnak megválasztása 3. évre és egy választmánytag helyére leendő választás 2-évi időtartamra.

Nagy-Váradi 1897. évi Február hó 26-ik napján tartott választmányi ülésből. A választmány.

MULATSÁG.

A katolikus kör táncestélye. Fényesen sikerült tegnap este a »Zöldfa« szálloda termeiben rendezett hangversenynyel egybekötött táncestély. Városunk színe java fejezte ott be az idei farsangi mulatságokat. A kitűnően sikerült hangverseny befejeztével nyomban tánczra perdült a heves ifjúság s folyt a vigság, jókedv, dinum-dánum. Mig pontban éjjel 12 órakor megjelent a »Carneval« című farsangi alkalmi lap, mely nagy köztetszést és vigságot keltett viczezes tartalmával, melyben bár elég hiányos volt a névsor, — miért is a jelen voltak kegyes elnézését kérjük. — A négyest 84 pár tánczolta s oly jó kedvvel, hogy a mulatság csak a reggeli órákban ért véget.

A velencei Népkör farsangi mulatsága. Az idén elmaradt egyleti bál helyett igen szépen sikerült farsangi táncmulatságot rendezett a »Népkör« derék vezetősége, mely tegnap este folyt le az egylet helyiségeiben. A mulatság felolvasással volt egybekötve. Elsőnek Horváth Géza háznagy lépett a pódiumra. Felolvasásának címe volt: »Szerénből syré«. Az ügyesen megírt kis novellát nagy tetszéssel fogadta a közönség. Ezután Tunyogi Vilma kisasszony szavalta Szalóki Eleknek Kompolthy Veron című balladáját. A kisasszony szintén szép sikert ért el nagy rutinnal előadott szavallatával, melynek befejeztével szép csokrot nyújtottak át a kör rendezői a kisasszonynak. A felolvasás után megcsendültek a zene hangjai s vidám táncz mellett vettek bucsut a farsangtól a pompás kedvvel mulató vendégek, akik zsufolásig megtöltötték a kör helyiségeit. A sikerült mulatság jókora hasznót hajtott az egylet javára.

Táncestély a jégpinczében. A szőlősi sörház munkásai vasárnap pompásan sikerült táncestélyt rendeztek a Jégpince helyiségében. Az összes termeket ellepték a kedélyesen mulatozók s fesztelenül töltötték az időt reggelig. A sikerben kiváló része van Kelen Béla, dr. Kassay Kálmán és Weisz Lajos gazd. intézőnek, akik fáradhatatlanul buzgókodtak a táncestély érdekében.

Jelen voltak: Asszonyok: Béres Istvánné, Eizele Ferenczné, özv. Szőke Sándorné. Novák Józsefné, Barátky Lajosné, Lopasz Istvánné, Veisz Lajosné, Khon Józsefné, Veisz Sámuelné, Lőrincz Lajosné, Gedeon Jánosné, Patron Miklósné, Tarencz Jánosné.

Leányok: Béres Irma, Eizele Etelka, Eizele Juliska Barátky Irma, Béres Piroška, Kasza Piroška, Mért Matild, Weisz Anna, Weisz Fanpi, Stodinger Ilka, Kropp Julianna, Grünberger Etelka, Nemiró Jozefa,

A tűzoltó-bál. A nagyváradai önkéntes tűzoltó-egylet vasárnap tartotta népszerű álarozos bálját. A mulatság anyagilag az előbbi évekhez hasonlóan jól sikerült. A Sas nagy terme zsufolásig megtelt közönséggel; álarozos azoaban kevés volt. Díjakat osztottak ki a szépségverseny nyertesei között. Volt új dolog is, egy olasz énektársaság, amely erősen közreműködött az ismert Jambó mielőbbi lejáratásán. A táncestély, mint halljuk, szép összeget jövedelmezett a humánus egylet javára.

Igazságszolgáltatás.

A jegybérlek pöre. A kereskedelmi miniszter panaszára a budapesti büntetőtörvényszék tudvalevőleg nyilvános rágalmozásért vizsgálatot indított a kiállítási jegybérlek vállalat tagjai ellen, a kik a börtönbíróskodás előtt kölcsönösen leleplezték egymást. A királyi ügyész indítványára Balonyi vizsgáló bíró a berlini törvényszék útján meghívót küldött Berl D. és Ollendorf M. odaváló bankároknak, a két fővállalkozónak, felszólítva őket, hogy jelenjenek meg, a berlini törvényszék fogja őket kihallgatni arra nézve, hogy ki az az előkelő állású hivatalnok, a kinek részére Spitzer Gyula proviziót kért s mi bizonyítékuk van erre. Ki

fogja hallgatni a vizsgálóbíró Morzsányi Károly dr. országgyűlési képviselőt arra nézve, hogy Spitzer huszezer forintot fizetett neki azért, mert a jegybérlet dolgában a kereskedelmi miniszternél közbenjárt.

A népszínház-utczai gyilkos. Az öreg Haas Leib gyilkosát, Tanaszkovics Száva lakatoslegényt, az alkotmány-utczai fogház udvarán lefotografálták. Hat börtönőr kísérte a gonosztevőt a fotografus elé. Ott volt a főlvételnél Kisfaludy fogházfőügyelő s a rendőrség egy kiküldötte is. A gyilkost ülve fotografálták le s hátterül fekete lepedőt akasztottak az épület falára. Jó félórát tartott, a míg a főlvétel sikerült, mert a gyilkos bármennyire biztatta is a fotografus, nem tudott barátságos arcot vágni. Az udvarból a vizsgálóbíró elé vezették, a hol közölték vele, hogy az ügyészség gyilkossággal és rablással vádolja. Aztán megkezdődött a részletes vallatása.

Meglopta a gazdáját. Kovács Gergely Szabónál inaskodott Szirbully Imre. Egy ideig becsületesen viselte magát, hanem egyszer pártját fogta a gazdája által kint felejtett ötösnek. A végtárgyalás alkalmával ezért a kis izetlenkedésért az ipsét egy évi börtönre ítélték. Felebbezést jelentett be.

Hamis eskü vetsége miatt állott a törvényszék előtt Marosán Vaszali. Egy polgári perből kifolyólag történt az egész dolog s ezért a vádlottat hat havi börtönre és a költségek megfizetésére ítélték.

Közönség köre.

Felülfizetések

a nagyváradai posta- és távirada altisztek és szolgáltnak f. hó 20-án tartott bálja alkalmával:

Földessy Károlyné 10 frt, Posta és távirada altisztek és szolgáltnak Debreczen 5 frt 60 kr, Nogely István, Nagyvárad Takarékpénztár 5—5 frt. Gyulai postabívalat. Első m. ált. biztosító társaság nagyváradai főügynöksége 3—3 frt. Hunyadi gőzmalom részv. társ. 2 frt 50 kr. Wertheimstein Alfréd, gr. Pongráczné, Németh Sándor, Nyes Mózes, Diósi Lajos, Léderer és Kálmán szesz- és élesztő gyár részvénytársaság, Drágány Sándorné (Vaskóh), Bihar megyei Nemzeti Casinó, Glac Antal, »Emilia« gőzmalom részv. társ. Sz. G. V., Bognár és Szántó, Fleischbaker Gyula, Andrányi Lajos, Debreczy Imre 2—2 frt. Gulyás István, Nadányi Jenő, Pakála Tamás, Des Echerolles Kruspér S., Moskovits Ad. és Fiai, Friss Zsigmond, Pullmann István, Mózes Alajos 1 frt 50—1 frt 50 kr. Wallaschek Venczel, Vurst József, Schwarcz Ferenc, Germán Károly, Bartsch Arthur, Pallay Lajos, Zathureczky, Öszterlamm Ármán, Ifj. Schwarcz Ábrahám, Weiszlovits Adolt és fia, dr. Mayer Ágostonné, dr. Berkovits, Bleyer Antal, Heimann Lipót és Társa, Schönberger Herman, Heim Mátyás (Szeged), Kurländer és Ehrenfeld, Szalay Dezső, dr. Schweiger Ede, Schleif Károly, Fehér Zsigmond, Gyagyovszky Viktor, Miszkolczy Barnabás, K. R., Vela Pál, S. I., N. N., Farkas József, Kiss Elek, H. Y. Z., özv. Berkovits Zsigmondné, Stern Márton földbirtokos, Basch B. Lőrincz, Sándor Albert, Heringh Sándor, Mihály Emil, Preis Mihály, Grósz József, Stern Márton, Ausländer S., Wallerstein Ferenc, Silbermann Ignác, Kákás Mihály (Kis-Várda), Helfy József, özv. Kovács Lászlóné, Vülcan József, Márkut Sándor, dr. Döry Ferenc, Ungváry Albert, Laendler Ferenc, Sarkady Tihamér, Weisz Ignác, Stettner István, Rendes Vilmos, Heller Ede, Zettel Gyula, dr. Ertler Mór, Fényes Manó, Markovits Gyula, Magy. kir. államvasutak szállító hivatala, dr. Veiszberger Lipót, Kugler Albert, Pauker Dániel, Füchsl testvér, Leipnik Mihály, Wechsler Adolf, Moskovits Mór, Ifj. Kohn Samuné, Szanditz Adolf, Neumann Mihály, Schnébli János, Hanzli József, Bereczky Géza, Moldovány Károly, Csányi Imre, özv. Thury Lajosné, özvegy Schmarda Edéné, Szabó József, Gunya János, Rozsly Lajos, Gunya László, Pápay Lajosné, Szirmai és Nagy, Leukucza József, Spitzer Sámuel és Fia, Bauer Irma, Ifj. Weisz Bernát, Sternthal Sándor, Berger Dániel, Konyai Mór, Schwarcz Márton, Csath Zsigmond, Popovits István, Léderer Dávid, Ullmann Izidor, Kunz József és Társa, B. Luzsenszky Lenke, Berger Mór 1—1 frt; Kolbay, Vonez Zsigmond, dr.

Szabó György, Nagy M., Julier Vilmos, Glac Vilmosné, Lovassy Andor, Nagy Móriczné, dr. Mártonfy Bogdán, Grosz Ignác, Flegmann Salamon, Ráczné Sziráki Piroška, Szépe Béla, Fehér Károly, Bócz Jenő, Bárczy Lászlóné, Bereczky Géza, Kovács Béláné, Reményffy Rezső, Nagy József, N. N., Kornhäuser Hermann, Klein Sámuel, Weintraub Mór, Oláry, Schwarcz, Breitner, Tátrai Sándor, Tarsoly Ferenc, Tóth Imre, Stern L., N. N., N. N., Bródy Samu, Hirschmann Ede, Krausz Adolf, Brückner Testvérek, Neuman, I. Király Zsigmond, Imrik Gusztáv, Bige Ilona, Rothenthal báróné, Feiler Józsefné, Rigli József, N. N., Weisz Náthán, Weisz Gáborné, dr. Benedekné, Zigre Miklós, Beresey György, Bauma Vince, Áron Salamon, Fischer Sámuel, Gábel Jakab, Rothbart Ede, Rothbart Bernát, Markbreit Sándor, Rosenfeld Márton, Kurecz Ignác, Kandelné, Pollák Pál, N. N., Böszörményi Lipót, Köhn Dávid, Guttmann A., Ullmann József, Markovits György, Wempolter Gusztáv, Frankl László, Fábry testvérek, Munk Gábor, Kolozsvári Sándor, Stern Lajos, Lukács István, Preyberger, Tandall Bálint, Zboril Ferenc, Borbély Lajosné, Sényi Károlyné, Koresmáros László, Szintkirályi Ferencné, Friedländer Herman, Bácsy Jenő, Kalmár Jakab, Feldmann Izidor, Klein László, Weiss Vilmos, N. N., N. N., Cz. Gy., N. N., Weisz Mór, Frankl László, Simon Irán, Klein Sámuel, Spitzer Sámuel, Munk Jakab, N. N., Löwy Vilmos, Berkes B., Berger Mór, Lakatos András, Futó Imre, Szabó János, Hári Péter, Karácsonyi János, Tamás Albert, Madarász Cyula, Horváth József, Fóris Lajos, Simon György, Mózes Albert, Maresch Károly 50—50 krt; Berger Lajos, Böhm Sándor, Márkus Bernát, 30—30 krt; Cs. M., N. N. 20—20 kr; Weinberger Dávid 10 kr; összesen: 231 frt 50 kr.

Mely adományokért a nemes szívű adakozóknak hála köszönetét nyilvánítja a rendezőség.

UJ VASUTI MENETREND.

Érvényes 1896. október 1-től.

Vonat indul Nagyváradról.

Püspökladány-Budapest felé gyorsvonat 8⁴⁵ regg., 2³⁷ éjjel, személyvonat 11³² d. e., 2³² d. u., 11³² éjjel.

Kolozsvár felé gyorsvonat 7¹⁵ este, 2¹⁸ éjjel, vegyesvonat 1³² d. u., személyv. 3⁵⁸ délután, 2⁰⁸ éjjel.

Csaba-Arad-Szeged felé személyvonat 10³⁰ d. e., 4²⁵ d. u., vegyesvonat 7³⁰ este.

Belényes-Vaskóh* felé vegyesvonat 4²⁵ reggel, 1⁴⁸ d. u.

Érmihályfalva felé vegyesvonat 6³⁰ r., 4⁴⁵ d. u.

Ösi-Köt-Gyoma felé személyvonat 7 r., vegyesvonat 1³⁵ d. u.

Vonat érkezik Nagyváradra.

Budapest-Püspökladány felől gyorsvonat 7⁰⁸ este, 2¹¹ éjjel, személyvonat 7³² reggel, 3⁴² d. u., 1⁴⁸ éjjel.

Kolozsvár felől gyorsvonat 2³⁰ éjjel, 8³⁸ reggel, személyvonat 10⁴⁴ éjjel, 11²⁷ d. e. vegyesvonat 8 reggel.

Arad-Szeged-Csaba felől vegyesvonat 8³⁰ r., személyvonat 9³² d. e., 5³⁰ d. u.

Vaskóh-Belényes* felől vegyesvonat 11⁰⁵ d. e. 9¹⁵ este.

Érmihályfalva felől vegyesvonat 8³⁰ r., 9¹⁴ este.

Gyoma-Köt-Ösi felől vegyesvonat 10⁰⁵ d. e. személyvonat 8 este.

* Ezen vonatokkal lehet a Félix-fürdőbe és vissza közlekedni.

REGENY-OSARNOK.

Rab-szerelem.

Francia regény.

12.

Már több mint két hete, hogy Griotte a Vincard apó szolgálatában van. A bükffa darabok hasogatására és kivágására használták s mivel erős és ügyes volt, csakhamar tökéletesen elsajátította mesterségének minden titkát.

Egy két hét egyetlen egy boldogan lefolyt nap gyanánt tűnt fel neki. Vincard apró zsörtölődő természete mellett is nagyon jó ember volt. Norine pedig mindent elküvetett hogy az új segéd életét kellemessé tegye ami ezen szeretetnél fogva melylyel atyja iránta viseltetett könnyen sikerült is neki mert csak kérnie kellett hogy kívánsága teljesüljön. Ily viszonyok közt Griotte igen boldognak érezte magát s talán ez volt életének legboldogabb

szaka. Függetlennek érezte magát mindenkitől s nem háborgatta senki. Dolga volt nagyon elég de ez nem volt baj sőt ellenkezőleg.

Norine szerzett neki olyan ruhát minőt a faczipő csinálók viselnek s a raktár egy részét átalakította az új segéd számára. Itt volt a Griotte gyaluforgácsokkal kibélelt fekhelye mely hetenként friss szénával lett betakarva melynek kellemes illata még hamarabb álomba ringatta az amugy is kifáradt legényt ki reggelig úgy aludt mint a buuda a mikor a rigók füttyölése és a Norine ezüst csengésű vidám dalolása ébresztették fel álmából. Ilyenkor hirtelen fslugrott kitörölle az álmot szemeiből s frisen jökdvűen látott a munkához miután egy pohár tejből álló frugális reggelijét elköltötte.

Bár Vincard apó műhelyében volt munka mindig elegendő hébe-korba jutott idő a szórakozásra is. Az ilyen szünnapokat Griotte nagyon kellemesen töltötte el. Reggeltől estig folyt a munka szakadatlanul.

Este aztán vagy sétálni ment Norineval vagy pedig az öreg Vincard társaságában leheveredtek a puha pázsitra s elköltvén a vacsorát sokáig beszélgettek. Norine igen jól értett mindenhez. Tudta hogy kell az erdőben a hálót kivetni hogy a nyul biztosan fogva maradjon tudta hogy hol terem a legízletesebb gomba a legédesebb szamóca hol nyílnak a legszebb mezei virágok hol van a fürge mokus fészke hol dalol esténként a fülemüle hol van az erdő legszebb része. Együtt járták be lassan kint az egész erdőt.

S az eseten mozdulatu sápadt arczu ügyetlen fogoly csodálkozva tapasztalta önönmagán hogy karjai izmosabbakká lesznek az arc sápadtságát friss pozsgás szín váltja fel komorsága eltűnik s vidám, derült kedély lapozik szívébe, mely önbizalmat oltott kebelébe s teljesen elfeledtette vele a multat. Ugy érezte mintha már évek óta volna a Vincard apó szolgálatában s telve reménnyel hogy már biztonságban van boldogan hajtotta le esténként fejét kemény fekhelyére kipihenni a nap fáradalmait.

Griotte gyönyörrel mártogatá lábait a patakba de ugynekkor egész valója sokkal üdibb boldogságban uszott mint a forrás vize.

Ugyan Jean kérdé Norine reátekintve elvette tán a nagy hőség a szavát hogy olyan néma mint a hal? Nézze csak mennyi apró rák van itt a kövek alatt s mily könnyű őket megfogni.

Nem a hőség miatt nem vagyok én beszédes viszonyzá merengéséből felriadva Griotte hanem a megelégedettségétől. Ugy rémlik előttem mintha álmodnék s felek hogy egyszerre csak felébredek. Néha mikor a fogházban ágyamon feküdtem azt álmodtam hogy szabad vagyok s mikor félig felébredve észrevettem hogy csak álom az egész igyekeztem újra elaludni hogy tovább álmodjam. Most ugyanezt érzem... meg sem merek mozcizanni mert attól félek hogy ez a patak a műhely s ön is egyszerre csak eltűnnek s én ismét az őrpáncsnok körmei közt találom magam.

Csak öntől függ hogy ez tovább tartson. Atyám meg van önnel elégedve sőt azt állítja hogy magában minden kellék meg van arra nézve hogy egykor ügyes mesteremberré váljék. Nagyn jó akarattal lesz mindig ön iránt feltéve ha nem lesz terhére nálunk maradni tévé hozzá csintalan szemhunorgatással.

Oh Norine hogy mondhat ilyet. Hiszen tudja hogy én csak maga mellett vagyok megelégedett.

Akkor hát csak maradjon nyugodt felelé Norine s ne akarjon bajt látni még ott is a hol nincs. Ma nem látjuk egymást többé egészen estig. Apám elment még reggel a gurgisi vásárra s alkalmasint nem is jön haza estig. Addig teljesen a magunk urai vagyunk s mivel ma délelőtt már eleget dolgoztunk egy kis pihenés nem fog ártani.

S ezzel fogta magát s felkelt a körül, megszártván vizes vörös kis lábait azután kutatólag tekintett körül a patak partján s kiszemelni egy kellemes árnyékos helyet egy évszázados tölgyfa árnyékában lábait szoknyájával befűdte lefeküdt s karját vánkos gyanánt feje alá tette. Griotte ezigarettára gyújtott s

lomhán bocsátva ki fogai közül a füstfellegeket Norinera nézett.

Norine félig lehunyt szemekkel s futó mosolylyal ajkán elszenderedett. Pilláin keresztül némán nézte társát, a mozdulatlan fák s a lombok közt felcsillanó kis darabka eget, hosszú barna szempillái lassanként mindjobban lecsukódtak, szemöldökei összefűztek, ajkai mindjobban összezárultak s néhány perc múlva szabályos hosszú lélekzete tanúsítá, hogy álomba merült.

Mélyen aludt.

Griotte a dohányzást megunva lassan felhuzva cipőt közelebb lépett az alvó Norinehoz. Azután levetette széles ujju dolmányát s vi-gyázva tette a leány lábaira s egy széles páfránylevelet leszakítva legyezni kezdte az alvót hogy elkeresse a köröskörül alkalmatlankodó legyeket és szunyogokat, melyek a csendes szendergő leány álmát megakarták zavarni.

(Folyt köv.)

TA VIRATOK. Krétai események.

A nagyhatalmak négy napi határidőt tűztek ki a krétai háboruszkodások beszüntetésére. Ezalatt a görög királynak a szigetre küldött összes csapatait és hadihajóit vissza kell onnan vonnia. A szegény krétai hellének tehát, a kik már félszázad óta küzdenek függetlenségükért, ismét csak sziszifusi munkát végeztek, szegre akasztják fegyverüket és türhetik továbbra is a muzulmánok terhes igáját. Jellemző, hogy Oroszország, a zsarnokság hazája, volt az első, mely a görögök lelkes szabadságharczát feltartóztatta és annak »megállj»-t kiáltott. Pedig a czári család a legközelebbi rokona a görög uralkodóháznak.

Kréta sorsára nézve a hatalmak semmi véglegest nem határoztak. A fellelkesült és harcztárgytól égő Görögországnak mindenestre nagyon keserves és dicstelen lesz így elvonulnia a harcztérrel, s aligha fog is simán végbemenni. Athénből már is olyan hírek érkeznek, hogy György király, miután a nemzet kívánságának eleget nem tehetett, le fog mondani a trónról.

Ujabb távirataink különben arról értesítenek, hogy a szigeten a csatározások tovább folynak, sőt több helyen a török hadihajók ágyai is beleszólnak a harcokba.

Ujabb harcok.

Budapest, márczius 1. (Saját tud. távir.) A Havas-ügynökség jelenti Kaneából, hogy Herakleion előtt **ujabb harc volt** a törökök és a Koraska kapitány vezénylete alatt álló felkelők között. A keresztényeket visszaverték. A törökök megtartották állásaikat. Malaxoban Trikalária fölött a keresztények a törököket körülzárták; utóbbiaknak több nap óta nincs élelmiszerük. Kaneából a törökök nizamokkal mentek oda, hogy a körülzártakat élelemmel ellássák. Összeütközés történt, melynél több török és nizam elesett. A sudai öbölben horgonyzó **török**

fregatt két ágyulövést tett a felkelőkre; azonban az idegen hajók parancsnokainak rendeletére a tüzelést a fregatt beszüntette. Az élelmi szereket vivő törökök kénytelenek voltak visszafordulni. Az ostromlók és ostromoltak közötti **harcz tovább folyik.** Trikalária és Marokaro községeket basibozukok felgyújtották.

Egy órányira Kaneától reggel hat óra óta áll a harc görögök és basibozukok között. Nerokuru és Trikalária községek **lángban állnak.** A török sebesülteket Kaneába szállítják. Egy görög csapat a szomszédos községek védelmére ment.

A nagyhatalmak akciója.

Athén, márczius 1. (Saját tud. táv.) A görög kormánynak átnyújtandó jegyzék tárgyában az összes hatalmak követi utasítást kaptak. A jegyzék tartalma felől semmit sem tudnak, bizonyos csak annyi, hogy az mielőbb kézbesítetteti fog.

Athén, márczius 1. (Saját tud. táv.) A hatalmak követi ma gyűlést tartottak, a görög kormányhoz intézendő jegyzék szövegének megállapítása végett. Ez azt a kijelentést fogja tartalmazni, hogy a hatalmak elhatározták Krétának a muzulmánok és görögök közti jogegyenlőség alapján autonómiát adni, és felhívják Görögországot, hogy flottáját és csapatait Krétáról rendelje vissza.

A fölkelők bombázása.

Budapest, márcz. 1. (Saját tud. táv.) Athéni táviratok szerint négyezer török áttörni akarta a Kandia körüli magaslaton táborzó fölkelőket, de azok visszaverték a török csapatokat. Mivel a fölkelők nem engedelmesskedtek a hadihajók letiltásának, táborukat bombázni kezdték.

Kréta küldöttség a görög király előtt.

Athén, márczius 1. (Saját tud. távirata.) Ma 39 krétai képviselő, élükön a rathymnoi püspökkel, memorandumot nyújtott át a királynak, melyben a kérvényezők kifejtik, hogy Kréta autonómiája nem hozza meg a sziget nyugalmát, hanem új forradalmak kiinduló pontja lesz, mely folyton veszélyeztetni fogja Európa békéjét. A krétai nép tehát elszántan folytatja a harczt mindaddig, míg a sziget az anyaországgal újból egyesülhet. A szigeten uralkodó anarchiának csak akkor szakad vége.

Török hadikészülődések.

Budapest, márczius 1. (Saját tud. táv.) A Reuter ügynökség Szalonikiból jelenti, ide a portától parancs érkezett, mely 72 redif-zászlóaljnak a görög határra való küldése megsürgetését rendeli el.

A béke terminusa.

Budapest, márcz. 1. (Saj. tud. táv.) A Stefáni ügynökség jelenti Londonból: A konsztantinápolyi nagykövetek és az athéni követek immán **megegyezsre jutottak** a török és görög kormányoknak átnyújtandó együttes jegy-

zékre nézve. Valószínűleg holnap nyújtják át a jegyzékeket. Megerősítik azt, hogy az Athénben átnyújtandó jegyzék *Görögországnak négy napi határidőt ad*, hajórajának és csapatainak Krétából való kivonására.

A törökök támadása.

Budapest, márcz. 1. (Saj. tud. táv.) A Reuter-ügynökség jelenti Kaneából: A zsidó lakosság nagy tömegben hagyja oda a várost. Fegyveres muzulmánok vonulnak folyton a városra keresztül. A kormányzó állítólag még azután is, hogy a tengernagyok proklamációját közzétették, amely az ellenségeskedések megszüntetést követeli, muzulmán önkényeseket fegyverrel látott el. Ezek a keresztény helyiségeket megtámadják, amely alkalommal összeütközésekre került a dolog, melyekben mindkét részből többen elesetek. A muzulmánok visszavonulásuknál több keresztény birtokot felgyújtottak.

Az állomáshajók parancsnokai a kormányzónál tiltakoztak.

Az új krétai kormányzó.

Athen, márczius 1. (Saját tud. táv.) Kaneából jelentik: Az új katonai kormányzó: Tefik basa ma ide érkezett és látogatást tett az egyes konzuloknál. A Malaxa mellett vívott ütközetben nem csupán a török fregatt vett részt, hanem még a sudai fegyvertár ágyúi is mrgnyitották a tüzelést. A sziget szigorú ostromzása dacára sikerült ma egy 300 főből álló görög önkényes csapatnak egy öbölben a szigetre kikötnie.

Éhhalál Krétában.

Budapest, márcz. 1. (Saj. tud. táv.) Kaneában minden élelmiszer elfogyott, a lakosságot éhhalál fenyegeti.

Gróf Apponyi esküvője.

Bécs, márcz. 1. (Saj. tud. távirata.) Óriási ünnepek között ma féltizenkét órakor ment végbe gróf Apponyi Albert esküvője. Jelen volt Lajos Viktor főherceg, továbbá az összes magasrangú és főúri körök kiválóságai, gr. Goluchowszky külügyminiszter, Nigra olasz, Eulemkur német, Kapriszt orosz nagykövetek, gr. Hogos volt párisi osztrák-magyar nagykövet, Rumbold, Lichnovszky, Milban nagykövetek nejeikkél Számos udvari főhivatalnok, Lichtenstein herceg, Belegrád stb. báró József, Ledebur miniszterek, Schönbörn bibornok, prágai érsek, igen sok magyar magnás.

Az esketést Szmercsányi püspök végezte. Az esketés után legelőször Lajos Viktor főherceg üdvözölte az új párt.

A hol a nászmenet elvonult, óriási közönség ovációkban részesítette Apponyit és nejét.

Gróf Apponyi és neje pompás díszmagyarban voltak; a magyar magnások díszmagyar öltözetei gazdag színpájúkkal emelték a hatást. A nemzeti párt

nevében ezüstből készült távirati blankettát nyújtottak át. Az egész Magyarországból temérdek táviratban gratuláltak; a magyar parlamenti tudósítók; a vidéki hírlapok hosszú táviratokban üdvözölték Apponyit és nejét.

KÖZGAZDASÁG.

A Magyar Gazdaszövetség Tisza István ellen.

Tisza Istvánnak sok tekintetben nagy feltűnést keltett röpirata napilapok részéről hanem megkapta a kritikát. Ezen kritikai ismeretese közöl csak kevés szolt olyan bálványimádó, émelegést keltő hangon mint p. Beksics Gusztáv a Pesti Hírlapban. A legtöbb bizony nyíltan állást foglalt a röpirat ellen. A Budapesti Hírlap, Alkotmány, különösen pedig Baross Károlynak a Hazánkban közölt kritikája megdönthetetlen adatokkal mutatta ki Tisza állításának tarthatatlanságát s azoknak tendenciózus voltát.

A Magyar Gazdaszövetség nem elégedett meg ezzel. A szövetség folyóiratában, a *Bernát István által kitűnően szerkesztett Magyar Gazdák Semléjé*-nek februári füzetében négy kiváló szaktudós (Rubidek, Bálint, Bernát és Szilassy) a részletekre kiterjeszkedő tudományos bírálatát és kimerítő válasza a maga értékére szállítja le Tisza röpiratának adatait és állításait. A nemzetközi és a két utóbbi országos gazdaságkongresszuson megmutatták ugyan a magyar gazdák, hogy nem engedik egykönnyen félrevezettetni magukat, mindazáltal szükség volt erre az alapos dolgozatra, mert még mindig sokan vannak olyanok, akikre mély benyomást tesznek a hangzatos frázisok és merész állítások, melyek eltűnnek, mint a szapanbuborék a szaktudás érveinek sulya alatt.

Nincs modunkban, hogy csak kíváncsiak is adjunk ebből a négy nyomtatott ivre terjedő abszolút becsü dolgozatról. Némi izletetül, adjuk mégis a *bevezető* részt, mely a Magyar Gazdaszövetség elleni vádolatokkal és Tisza röpiratának azon helytelen adataival foglalkozik melyek az egész theoria légvárként épül.

Szemből az agrárválsággal és annak különböző okai, tényezőivel, azon nézetben vagyunk, hogy azok magának a buza árának emelésével ki nem irhatók, hanem csak enyhíthetők. Ha ezt el tudnók érni, nem igen lehet kétség az iránt, hogy a gazdasági életünk legsúlyosabb bajainak egyikét elhárítva látná. Mind a mellett a mi nézetünk szerint a bajok mélyebben fészkelnek, semhogy ezeket egyetlen rendszabállyal, legyen az bármely radikális, bármely hatásos, orvosolni lehetne. Épp ezért azon program, a melyet a Magyar Gazdaszövetség a múlt év derekán közzé tett, melyet ma is magának vall és helyesnek ismer el, sokkal tágasabb és sokkal több oldalú. Igyekezik felkarolni mindazon bajokat, a melyekből a jelen helyzetnek nyomorusága ered. Ezeknek részletezésével foglalkozni ezen a helyen nem lehet feladatunk, de utalni kellett arra, hogy a gazdaszövetség részéről már akkor megtörtént az elméleti programponthoz összeállítás, a midőn a tulsó tábor az agrárhajók komolyságát kellőleg méltatni hajlandó nem volt. Ma már e hajlandóság megszületett, a nélkül azonban, hogy a tettekre való hajlandóságot is megérlette volna.

Röpiratának bevezető fejezetében Tisza István olyan kijelentéseket tesz, a melyek nem válnak az objektív tárgyalás előnyére és nem emelik röpiratának becsét. Beszél az egyedül üdvözítő agrárius dogmákról, olyan körökről, amelyek a magyar gazdaszövetség egyedül hivatott képviselői és vezetői gyanánt kívánnak szerepelni, agitációról, mely a ma-

gyar gazdaszövetséget az orthodox agrárius program számára akarja megnyerni.

Ilyen köröket s ilyen agitációt mi egyáltalában nem ismerünk és nem is ismerhetünk, mert nincs tudomásunk arról, hogy egyedül üdvözítő agrárius dogmák állítottak volna fel. Ha Tisza István a Magyar Gazdaszövetségre céloz, ha azon férfiakat érti, akik évek óta nem törődve a támadásokkal, gyanúsításokkal és rágalomokkal, melyekkel a tulsó tábor érveinek gyengeségét fedezni, erőinek hiányát pótolni igyekezett, küzdött meggyőződésükért, akkor valóban alaposan téved, mert a Magyar Gazdaszövetség nem egy exkluzív testület, nem is akar egy külön politikai pártot teremteni, sőt ezzel ellenkezőleg, szívesen fogad körében mindenkit, aki tiszta szívvel törekszik arra, hogy a magyar mezőgazdaság bajai és sérelmei orvosoltassanak.

Elhárítjuk tehát magunkról mindazokat a vádakokat, a melyeket a röpirat szerzője az általa elolvasott újságcikkek nyomán ellenünk szórni jónak lát, és ennek kapcsán meg kell emlékeznünk arról a füzet folyamán többször ismétlődő állításról, mely szerint a magyar agráriusok mindenben a németek után indulnánk, mintha hiányzanék bennünk az önállóság és csak idegen jelszavak alkalmazásától várnánk sikert. Utalhatnánk ugyan arra, hogy a merkantilista urak a saját maguk dolga tekintetében éppen nem diffizilizsek, éppen nem pechorezkálják a német befolyást, sőt uralkodásunknak hosszú évei alatt minden skrupulus és lelki furdalás nélkül ültették át sorban azokat a német intézményeket, a jelen nagyságuk ma is sarkol. E tekintetben talán elég lesz magára a kereskedelmi és váltó-törvényre utalnunk, habár mehetnének tovább, le egészen a részletekből szolló törvényig. Elmondhatnók azt is, hogy annak az ipar teremtésre irányuló törekvésnek, mely ma a magyar gazdasági politika legkiemelkedőbb vonása, apja tulajdonképp List Frigyes volt; minden izben germár férfiú. Nekik tehát éppen nem lehet valami nagy eredetiségről beszélnök.

Mi agráriusok sem az örlési engedély, sem pedig a papiros buza ellen folytatott harcban, mikor az megindult, nem támaszkodtunk német segítségre. Ez a segítség csak később, akkor következett be, a midőn nálunk javában folyt a munka. Az örlési engedély érdekében indított mozgalom tisztán a magyar viszonyokból levont következtetéseken alapul, a papiros-buza elleni háboruban az Egyesült-Államokban ez irányban megindult a harc s angoliróknak ide vonatkozó művei voltak vezéreink.

A füzet címe nem felel meg tulajdonképpeni tartalmának. Agrár-politikát ígér, holott csak árveréssel és az agrár-vámokkal foglalkozik. Teljesen figyelmen kívül hagyja azonsúlyos és nem palástolható bajokat, a melyek hazánkban a mezőgazdasággal foglalkozó népesség körében más irányban is észlelhetők. Ha a magyar agrárpolitika csak annyiban állana, a mennyiben az Tisza István szerint áll, akkor tanács és segítség nélkül állanának szemben azon bajokkal, a melyek az alföld nyugalmát feldolják, a melyek a ruthén kérdést ma már a végtelenségig kiélestitették, a melyek a transatlanti és kelet felé történő kivándorlásnak legtermékenyebb forrásai.

De nem tudnánk segíteni azokon a bajokon sem, amelyek a középbirtokos osztály szétfoslását előidézik, mert hiszen ezen bomlási processzus, amint azt minden tisztán látó be fogja vallani, megelőzte az árak esését és ha csak esodák nem történnek, pedig ezek nem fognak történni, tud fogja élni azt az időt is, a midőn az árak a régi színvonalra emelkednek, ha ugyan ide fölemelkedni fognak. Tisza István is kételkedik abban, hogy az áremelkedés önmagában bekövetkeznék és mi is azt hisszük, hogy bizonyos rendszabályok nélkül, a dolgokat magukra hagyva, az árak fölemelkedni egyhamar nem fognak.

Az alább olvasható fejezeteket különböző írók szerkesztették. A *tultermelésről* szóló Rubidek Gyulát vallja szerzőjének, az *aranyvalutáról* és az *árcsökkenésről* szóló fejezetet Bálint Imre felel, a *spekulációról* és *árképződésről* szóló fejezetekkel Bernát István foglalkozik és végül a *jövő feladatait* az utolsó

fejezetben Szilassy Zoltán részletezi. A részletes észrevételek ott adatnak elő.

Mi azonban itt is kénytelenek vagyunk megjegyezni, hogy Tisza Istvánnak azon adatai, a melyekre tulajdonképpen egész következtetését fekteti, bizonyító erővel egyáltalán nem bírnak, sőt nehezen vehető a kritika alapjául is, mert a röpirathban — egyetlen esetet kivéve — sehol sincsenek megnevezve azok a források, a melyekből a buzakivitelre, továbbá a buzaárakra és a fejenkénti fogyasztásra vonatkozó adatokat vette. A mi lényeges fogyatkozás. Egy utóbbi alkalommal azonban megjegyezte, hogy ő, a mit egyébiránt gondolni is lehet, ez adatokat az illető országok hivatalos kiadványiból meríté, elfeledte azonban ekkor is megjelölni a kiadványokat, a mi újból öreg hiba, mert ily módon az adatok hitelességéhez még mindig sok szó fér.

Sőt mi azok után, a mi kutatásunk eredménye gyanánt elértünk, kénytelenek vagyunk azok helytállóságát kereken tagadni.

A két legjelentékenyebb buzaexporteur államnak, az Egyesült-Államok és Oroszországnak ide vonatkozó adatait vettük figyelembe és azt találtuk, hogy a Tisza által felsorolt és hivatalosnak jelzett adatok éppen nem egyeznek meg azokkal, a melyeket az eredeti hivatalos forrásokban találtunk.

Az eltérés oly nagy, hogy további bizonyítás nélkül Tisza adatait hiteleseknek el nem fogadjuk és nem járulhatunk hozzá azokhoz a következtetésekhez melyeket ezekből a tultermelés tekintetében levon.

Milyen kevésbé megbízhatók Tisza adatai és mily kevésbé lehet őket az okoskodás alapjául elfogadni, mutatja az is, hogy csupán a buzaexportra gondol, a liszt kivitelét pedig teljesen figyelmen kívül hagyta. Pedig mindenki tudja, hogy ennek ugy a buza árának alakulásánál, valamint a nemzetek élemezésénél milyen kiváló fontossága van.

Terménytőzsde.

Budapest, márcz. 1.

B u z a	őszre, bácskai	7.82
	őszre, északi	7.83
	október-novemberre, bácskai	7.34
	okt.-nov.-re északi	7.36
R o z s	őszre bácskai	10.95
	őszre, északi	3.65
T e n g e r i,	okt.-nov.-re, bácskai	3.57
	okt.-nov.-re, északi	3.80
R e p c z e	október-novemberre, bácskai	3.82
	okt.-nov.-re, északi	11.00

Bécs, márcz. 1.

B u z a	tiszai	8.70—0.—
	bánsági	8.25—0.—
	bácskai	8.34—0.—
	szokványáru őszre	0.—0.—
B u z a	szokványáru tavaszra	7.10—0.—
R o z s	tiszavidéki	4.15—0.—
	szokványáru őszre	6.45—0.—
	szokványáru tavaszra	6.53—0.—
T e n g e r i	magyar	6.40—0.—

Hivatalos arfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1897. márcz. 1-én.

Magyar aranyjárdék 4%	121.50
Magyar koronajárdék	98.75
Magyar vasúti kölesön aranyban 4 1/2%	122.50
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2 1/2%	101.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ban	121.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	97.25
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.50
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	149.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	137.50
Oszták járdék papírban	100.75
Oszták járdék ezüstben	123.—
Oszták járdék aranyban	123.—
Tsztrák korona járdék	100.20
1860. oszták államsorsjegyek	141.50
Oszták magyar bankrészvény	945.—
Oszták hitelintézeti részvény	392.—
Magyar hitelbank részvény	359.—
Oszták magyar államvasúti részvény	341.26
20 frankos arany (Napoleon) dör	9.52

Német birodalmi márka	— — — — —	58.72 1/2
London vista	— — — — —	119.95
Páris vista	— — — — —	47.65
20 márkás arany	— — — — —	11.74

Szerkesztői pósta.

N. G. H. Helyben. Köszönjük a figyelmeztetést. Mi ugyan lelkiismeretesen átnéztünk minden beküldött sort, de arról már csakugyan nem tehetünk, hogy nem ismerjük a világirodalomnak minden tárcáját. Mi megbíráljuk, hogy a beküldött dolgozat megfelel-e a jó ízlésnek, a közönség igényeinek, az irodalom törvényeinek és a morálnak, — de azt már nem tarthatjuk számon, hogy vajjon ugyanezen téma nem jelent-e már meg ebben a feldolgozásban, angol, francia, német, olasz vagy finn nyelven. Még egyszer köszönjük a figyelmeztetést, és — kérjük további szíves közreműködését.

R. K. München. Egyelőre megelégszünk az — ígérettel is. Reméljük Berlinből is kapunk néha valamit. Ott van-e még Münchenben W. R.? Nekem azt írta, hogy febr. közepe táján hazajön s utba ejti Váradot is. Azóta nem írt, se nem — jelentkezett.

V. D. Miskolcz. A tudósítónak ugyan nem jár az Eleven Ujság, sőt magunknak is pénzbe kerül, de — mégis küldünk egyet, abban a reményben, hogy gyakrabban kapunk híreket az Ávas aljáról.

Érdeklődő. A közigazgatási bizottság mai ülésén csakugyan azt az abszurdumot határozta, hogy a körörös a körön kívül is lakhatik. Nincs más hátra, mint megapellálni a miniszterhez, egyúttal pedig interpellálni valamelyik képviselővel. Az önöké bajosan vállalkozik rá; annak még a hangját sem ismerik. Különben felesleges ezt ajánlani annak, aki személyesen ismeri őket.

A szerkesztésért ideiglenesen felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Uj üzlet! a „GOMBKIRÁLY“-hoz! Uj üzlet!

Gzillér Imre és Társa
rövidáru-üzlete Bazár-szoros és Bémer-tér sarkán (Mayr-ház.)

Előzékeny és pontos kiszolgálás!

Van szerencsénk becses tudomására hozni, hogy **Nagyváradon** Olaszi Bazárszoros és Bémer-tér (Mayr-házban)

rövidáru és divatkereskedést nyitottunk.

A fővárosban éveken át szerzett tapasztalataink jó hírnevünk és a rendelkezésünkre álló alap feljogosítanak azon reményre, hogy tisztelt vevőink kívánságait pontosan s a legmegtámasztottabban teljesíthessük.

Mi teljes igyekezettel azon leszünk, hogy megelégedésüket minden tekintetben kiérdemeljük.

Egyedüli főraktár **Ludwig József** römerstadti vászon-áru gyárából.

Dus választék mindennemű kézimunkákban.

Kiváló tisztelettel

GZILLÉR IMRE és TÁRSA.

Kötött harisnya és lábttyü a híres 6 szálu „Hausfrauen-Garn“-ból.